

บทคัดย่อ

บทคัดย่อวิทยานิพนธ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
 ความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

การศึกษาวัฒนธรรมชุมชนบ้านโป่งเพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นางสาวอำนวยการ ใหญ่ยิ่ง

พฤษภาคม 2542

ประธานกรรมการที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนผล

ภาควิชา/คณะ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทราบถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวบ้าน
 ชุมชนบ้านโป่งที่มีศักยภาพต่อการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ศึกษาถึงความ
 พร้อมของชุมชนบ้านโป่งในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การวิจัยครั้ง
 นี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม สำหรับขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ขั้น
 ตอน โดยขั้นแรกผู้วิจัยเข้าพบผู้นำหมู่บ้าน เพื่อแสวงหาผู้เอาใจและผู้ที่ประชาชนในหมู่บ้านให้
 ความเคารพนับถือ และอาศัยอยู่ในบ้านโป่งนี้มานานจำนวน 12 คน และใช้แบบสัมภาษณ์กึ่ง
 โครงสร้าง ชักถาม พูดคุยเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สืบต่อกันมา ทั้งนี้
 เพื่อให้เกิดการยืนยันและวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมร่วมกัน ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้นำ
 หมู่บ้านเพื่อเรียกประชุมแกนนำประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนของประชาชนทั้ง
 หมดจำนวน 35 คน โดยใช้หลักการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)
 จากนั้นใช้กระบวนการกลุ่มโดยใช้เทคนิค AIC ในการดำเนินการกระบวนการกลุ่ม ให้เกิดแนว
 คิดร่วมกันในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล
 ในขั้นแรกทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยืนยันในวัฒนธรรมรวมทั้งศึกษาถึงความพร้อมของชุมชนบ้านโป่ง
 ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชาวบ้านโป่งที่สำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านโป่งเกิดจากชาวไทยใหญ่มาตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว ต่อมามีคนเมืองเชียงใหม่เข้ามาอยู่รวมกัน หมู่บ้านตั้งอยู่ใกล้กับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีสภาพธรรมชาติสวยงาม รวมทั้งวิถีชีวิตแบบพื้นเมืองที่น่าศึกษาเรียนรู้ นอกจากนี้วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ได้แบ่งเป็น 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ด้านศิลปะได้แก่ ภาษา ดนตรีพื้นเมือง และวัดดอยแทนพระผานหลวงที่มีประวัติอันยาวนาน และมีปรีศนาธรรม
- 2) ด้านมนุษยศาสตร์ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีรดน้ำดำหัว ประเพณีไหว้ศาลหอบ่ง พิธีไหว้ศาลหอบ่ง และประเพณีเข้าพรรษา
- 3) ด้านการช่างฝีมือ ได้แก่ เครื่องจักสาน เครื่องมือเครื่องใช้ รวมถึงพิพิธภัณฑสถานและวัฒนธรรมบ้านโป่ง
- 4) ด้านกีฬาและนันทนาการ ปัจจุบันพบว่ามีการเล่นชนไก่พื้นเมืองและการชนกวาง
- 5) ด้านคหกรรมศิลป์ ได้แก่ การประกอบอาชีพ อาหารพื้นบ้าน พืชสมุนไพร และยาสมุนไพร บ้านที่อยู่อาศัย การดำเนินชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 2 การยืนยันในวัฒนธรรมชุมชนและความพร้อมของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมชุมชนที่ได้จากตอนที่ 1 ชาวบ้านให้การยืนยันว่ายังมีให้เห็นและยังมีการปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยชาวบ้านโป่งยินดีให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสและมีส่วนร่วมในการดำเนินวิถีชีวิตกับชาวบ้านบนพื้นที่จริงได้ จากการประชุมแกนนำประชาชนร่วมกัน 9 ครั้ง พบได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนคือด้านเศรษฐกิจและทุกคนตกลงใจโดยการยืนยันอย่างจริงจัง ในการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหา และได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นชมรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านโป่งพร้อมทั้งร่วมกันสร้างข้อบังคับระเบียบของชมรมฯ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นถือได้ว่าชุมชนบ้านโป่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมทั้งทรัพยากรมนุษย์ที่พร้อมจะร่วมดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่เป็นความพร้อมอยู่ในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากชาวบ้านยังขาดประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ต้องอาศัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องริบมาดำเนินการเพื่อให้ชุมชนบ้านโป่งมีความพร้อมมากขึ้นโดยสามารถปฏิบัติงานได้อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพต่อไป

ABSTRACT

Abstract of thesis submitted to the Graduate School of Maejo University in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Science in Agricultural Extension

A STUDY OF BANPONG CULTURAL COMMUNITY FOR
AGRO-ECOTOURISM ACTIVITIES, TAMBON PAPAI,
AMPHUR SANSAI, CHANGWAT CHIANGMAI

By
AMNUAY YAIYING
November 1999

Chairman : Associate Professor Dr. Numchai Thanupon
Department/Faculty: Department of Agricultural Extension,
Faculty of Agricultural Business

This study aimed at 1) finding out some cultures of the folks in Banpong community crucial to tourism activities; and 2) investigating readiness of Banpong community in agro-ecotourism activity participation. This participative action research consisted of two steps of data gathering. First the researcher approached the village leader and asked him to help single out twelve figures consisting of elders and those respected by the village's folks and have lived in Banpong community for a certain period of time. Structural interview was applied; asking, talking about the history of cultures rendered down from generation to generation were made in order to create a joint agreement upon the cultural verification and analysis. Secondly, the researcher asked the village leader to call 35 folk leaders, who acted as the representatives of the whole folk, through stratified random sampling for the meeting. The AIC technique, one of techniques of group process, was applied as brain storming;

the community's cultural problems derived from the first stage of data gathering were jointly analyzed. Consequently, the verification made on the cultures was confirmed and the Banpong community's readiness in agro-ecotourism activity participation was investigated.

The research results were divided into two parts. The first part was focused upon the community history and the cultures crucial to tourism activities. It was found that the community was originally founded by the people of Shan state and eventually came the people of Chiang Mai. The community itself had beautiful scenery. Their primitive way of living was worth studying. The cultures were of five groups : 1) arts: language, local music, Tan Pharpa Luang temple with legends and Dharma scripts worth investigating; 2) community aspects: festivities of Songkran, Rod Nam Dum Hua, Ho Pong Shrine Respect Paying, Buddhist Lent; 3) craft: basket weaving, tools as well as museum of Banpong's cultures and agricultural practices; 4) sport and recreation: cock fighting and horned-insect fighting; and 5) home-economic aspects: occupations, local foods, herbs, herbal medicine, residence, daily life. The second part was community cultures and readiness for tourism activities. It was found that the community cultures have been witnessed till nowadays. The folks were glad to welcome tourists wishing to expose themselves to their way of living. According to the 9 meetings with those community's outstanding figures, it was found that economic problem was unanimously agreed upon as the community's problem. agro-ecotourism was picked up as an alternative solution to the problem. The Banpong Ecotourism Club was set up and regulations were established for practices. Therefore, Banpong community had both natural and cultural resources as well as human resources to carry out ecotourism business in a certain extent since the folks lacked experience and knowledge of tourism practices. Thus, relevant agencies should provide assistance to Banpong community to enable them to be well-prepared for efficient practices.